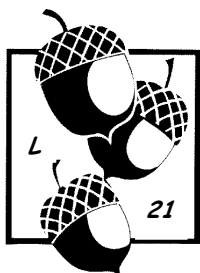

EKHOLMENS HISTORIA DEL 1-4

Vår styrelseledamot och medlem i L21, Kjell Karlsson, har i Infobladet under 2010 berättat om Ekholmens historia.

Det har varit ett mycket uppskattat inslag.

Här kommer hela berättelsen, del 1-4, sammanställd i en specialutgåva.

//mats dahlin, Redaktör Infobladet BRF L21 Ekholmen.

Kjell Karlsson

En del av L21.

EKHOLMENS HISTORIA – DEL 1

Historien börjar ca 7000 år f.kr då Östergötland var en vik av Östersjön. För ungefär 4000 år sedan såddes de första sädeskornen.

Ekholmen är starkt förknippat med Landeryd eller Lannerö som det hette förr. ”Lan” är fornsvenska för fiskeredskap. I Landeryd finns det ca 500 fornlämningar, en av dessa, gravfält och boplatser från 300-500 talet e.kr finns vid Ekholmen ö som är kullarna bakom Ekholmsvägen 76.

De första personernas namn som vi känner till i Landeryd är från den runsten som är ingjuten i Landeryds kyrkas tornmur. Där står ”Väring reste stenen efter Tjälve, sin broder, den dräng som var med Knut”. Denne Knut var dansk vikingahövding och kallas för ”Knut den Store” och var Sven Tveskäggs son. Han erövrade England år 1017.

Förmodligen stupade Tjälve i England.

Vykort från Ekholmens Gård 1911

EKHOLMENS HISTORIA – DEL 2 (1500-1600-TAL)

År 1562 uppges att Verner Slatte på Slattefors ägde Kvinneby. Hans 2 gårdar ärvdes 1580 av sönerna Bengt och Erik Slatte. När Bengt avled ärvde hans änka gården, vid Ericks bortgång ärvde brodern Claes Slatte hans gård. Vid religionsstriderna mellan protestanter och katoliker (slaget vid Stångebro 1598) fick Claes Slatte 1599 både Slattefors och Kvinneby indragna till kronan.

År 1627 fick en brorson till Claes, Erik Slatte tillbaka Kvinneby.

Erick Slatte efterlämnade 1639 Kvinneby till sin Dotter Magdalena. Hon gifte sig samma år med Löjtnant Magnus Drake och de fick tre barn Knut 1641, Catharina 1642 och Magdalena 1643.

Fru Magdalena avled 1644 troligen i barnsbörd. Två år efter hustruns bortgång köpte Magnus Drake skatterättigheterna till ännu en gård.

Magnus Drake gifte om sig 1647 med Brita Rosenstråle och makarna upprättade en ny gård som de gav namnet EKHOLMEN.

Magnus Drakes båda döttrar från första giftet avled redan i unga år på Ekholmen.

Brita Rosenstråle avled 1656. Magnus gifte om sig En tredje gång med Christina Kagg. Ekholmens gods övergick medans Magnus levde till hans ende son Knut Drake. Enligt uppgift skall sonen ha sålt gården 1678. Magnus Drake avled 1683.

Militärerna Drake

Magnus Drake hade i unga år deltagit i 30 åriga kriget, från 1633 under befäl av fältmarskalk Alexander Leslie. På grund av svåra skador måste han 1637 med löjtnants grad återvända till Sverige, närmare bestämt till godset Bulsjö i Sund. Han gav Sunds kyrka stora gåvor av jord, inventarier och pengar. Socknens fattiga underhöll han en lång följd av år på egen bekostnad. 1639 kom han till Landeryd för giftermål med Magdalena Slatte. Sonen Knut Drake gick i faderns fotspår, han deltog vid 17 års ålder i tåget över Stora Bält 1658. Vid 20 års ålder blev han kapten vid Kalmar regemente och 3 år senare vid Jönköpings. På grund av sjukdom fick han avsked år 1673. Två år senare begärde han tillstånd att få resa till främmande land, att vara fäderneslandet till någon tjänst. Han hade råkat ut för ett skeppsbrott i Kalmarsund och med största livsfara förlorat allt som han hade med sig. Om han antogs eller inte vet vi inget om men år 1676 skänkte han en predikstol till Landeryds kyrka och dessutom en dyrbar mässkrud. Knut Drake dog ogift på Ekholmen den 2 februari 1699 och ligger begravd i Landeryd.

Här kommer några intressanta årtal i Landeryds och Ekholmens historia.

1017	Väring reste Landerydsstenen över sin bror Tjälve som stupade i England året innan.
1295	Sviestad och Hackefors nämns i skrift första gången.

Här kommer några årtal där gårdarna benämns första gången i skrift.

1312	Landeryd
1317	Ullstämman
1333	Edsberga
1353	Blästad
1369	Slattefors
1385	Harvestad och Skonberga
1412	Kvinneby
1647	Ekholmen

*Flygbild från mitten av 1960-talet över Blästrad och Ekholmen.
Blästad Gård och Vistvägen syns i förgrunden.*

EKHOLMENS HISTORIA – DEL 3 (1700-1800-TAL)

Efter Knut Drakes död såldes gården till Germund Cederhielm. Sondottern Anna Cederhielm ärvde gården 1719, hon var gift med Johan Liljenadler, men blev änka 1726, hon gifte om sig med Carl Rutger von Brunijan. Anna Cederhielm avled 1729. Omkring 1750 tillhörde Ekholmen troligtvis Annas son, generalmajor Germund Carl von Brunijan. År 1772 uppfördes en ny huvudbyggnad i trä med vindsvåning och frontespis. Huset hade 10 rum, 2 kök och 2 hallar och samma år byggdes även två flyglar. På 1800-talet tillkom även en ladugård i sten. Brunijan avled 1805 och ungefär ett år senare övertogs egendomen av överstelöjtnant Jakob Lagerkrantz, som även innehade Sviestad gård. Friherre Johan Adelsvärd i Adelsnäs köpte Ekholmen 1825 och köpte även en del av Kvinneby. Genom köp övergick egendomen 1848 till Erik Ljungfeldt och hans maka Lovisa. I en årsbok från 1854 beskrivs det arbete som utförts på Ekholmens gård att förra sommaren påbörjades uppodling av en areal om 200 tunnland varav nu 30 var sådda. Innan dess hade ett stort dike grävts för att torrlägga den stora sankmarken. Ny ägare 1856 blev Carl Gustav Lövenhjelm vars dotter Agnes Lövenhjelm ärvde gården 1858. Hon bodde i Stockholm och satte istället till rättare och arbetare att sköta om Ekholmen. Agnes Lövenhjelm avled 1892 och gården tillföll hennes syster Natalie Rosensvärd. Inte heller hon bosatte sig på Ekholmen utan gården drevs som förut fram till 1901, då den såldes till Egna Hem Motala.

Lantmäteri i Ekholmen 1902

Kvinneby eller Qwinneby som det stavades förr. I det här läget kan det vara ide att nämna litet om Kvinneby också. Exakt var namnet kommer ifrån finns det olika idéer om, en tes är att det kommer från det fornnordiska ordet kind/kindred som betyder släktskap. Ordet används än i dag i det engelska språket och betyder släkt. I vilket fall som helst så är de tidigaste uppgifterna om Kvinneby från år 1412 då en kvinna vid namn Ingegerd Nilsdotter, som var änka, var ägare till gården. Hon hade fått det i morgongåva av sin far Håkan Fadersson vid giftermål. År 1418 fick en man vid namn Holmsten Jonsson gården i arv. Hur många gårdar som fanns i byn Kvinneby finns inga uppgifter om. Inte heller exakt vilka som bodde där. I frälselängden från år 1562 uppges att Kvinneby hade tre mantal frälse i Landeryds socken och att de hade två olika ägare nämligen Verner Slatte på Slattefors och ätten Gyllenstierna. Vid religionsstriderna mellan protestanter och katoliker i Sverige, (slaget vid Stångebro 1598 bl.a) så blev Slattefors och Kvinneby indragna till Kronan som förbrutna gods. Det gällde tydligen att välja rätt sida i kriget nu fick en som hette Carl Carlsson Gyllenhielm allt istället. År 1627 fick dock Claes Slatte's brorson häradshövding Erik Bengtsson tillbaka Kvinneby som gåva. Erik Bengtsson Slatte efterlämnade 1639 sina tre hemman i Kvinneby till dottern Magdalena som gifte sig med Magnus Drake (se tidigare artiklar om detta), Kvinneby gård som låg söder om Ekholmens centrum vid Ekholmsvägen 3A, skrevs som skattehemman tillhörande Ekholmens gård år 1705. Gården blev under senare delen av 1700 talet degraderad till bostad åt tjänstefolket som jobbade på gården. De sista som bodde där flyttade ut omkring 1802. Byggnaden revs omkring 1820-30 talet. På samma plats byggdes 1903 ett nytt egnahem som fick namnet Kvinneby. Detta egnahem revs i mitten av 1960 talet för att ge plats åt det som ligger där nu.

EKHOLMEN.

Förlag: K. J. Petersson, Vesterlösa.

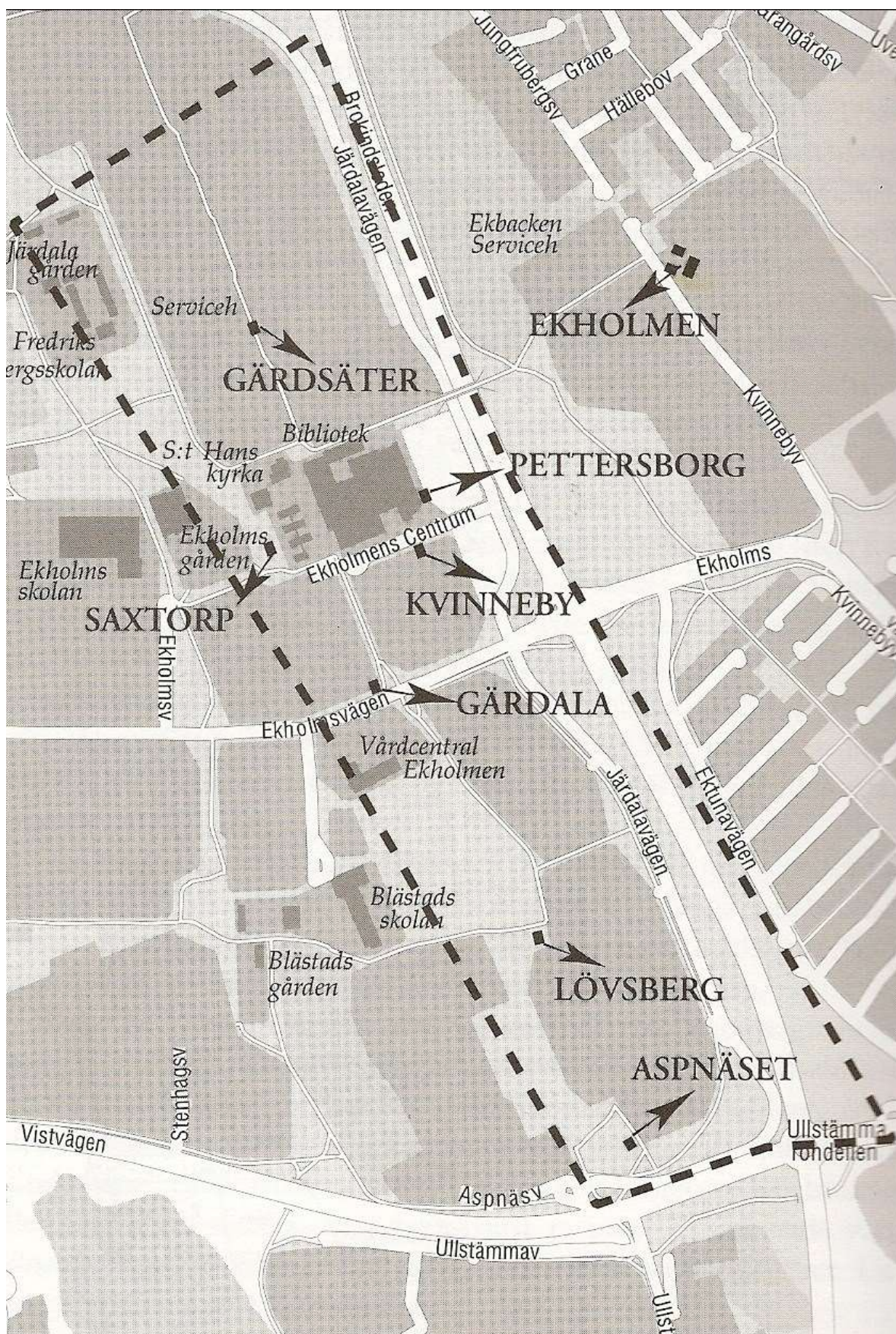
Baksidan av Ekholmens Gård omkring 1910

Tips på utflyktsmål

När ni tar en kvällspromenad i sommar besök gärna fornborgen som ligger ca 500 meter in på Uvebergsvägen från Brokindsleden, eller gå till Landeryds kyrka och titta på den runsten som finns inmurad i tornhuset.

Landerydsstenen i tornrummet i Landeryds Kyrka.

Karta över Ekholmen 2004.
 Som ni ser låg Ekholmens Gård framför Ekbackens Servicehus och
 Kvinneby låg vid ungefär vid Ekholmens Centrum.

EKHOLMENS HISTORIA – DEL 4 (1900-TAL)

Föreningen Egna Hem i Motala grundades 1892. En av grundarna till föreningen var en kakelugnsmakare vid namn Frans Johansson född i Vårdsbergs socken 1851. Föreningen tecknades av 12 personer som ägde andelar i föreningen som var Sveriges första egna hems förening och skulle med tiden bli den största. Föreningen upphörde med sin verksamhet 1980. Ekholmen köptes 1901 för en summa av 170.000 kronor, i detta ingick även en del inventarier samt 83 kor, 9 oxar och 7 hästar. Det var grevinnan Nathalie Rosensvärd som lät försälja egendomen. Föreningen Egna Hem ansåg egendomen vara mycket lämplig för avstyckning då den låg längs med hela Stångån från Hjulsbro till Johannelund. Huvudgården Ekholmen med 152 tunnland jord behölls av Egna Hem föreningen för att drivas vidare och ge föreningen inkomster. För att sköta detta tillsattes en inspektör Adolf Boqvist. Hela egendomen styckades i 72 småbruksfastigheter och 31 bostadsegnahem. De gamla gårdarna Kvinneby, Hjulsbro, Möjetorp, Åleryd och Spångerum fick ge namn åt de olika byggområdena och lever genom detta kvar som stadsdelar. Föreningen planerade och byggde de flesta fastigheterna själva, och ansåg att ett rum och kök kunde räcka för de flesta att bo i. Ladugårdarna varierade i storlek efter hur stor arealen var, genomsnittet var 3-4 kor ett par svin och några höns. Husen uppfördes på torpargrund och de flesta rödfärgades, priset för ett egna hem var mellan 3000 kr till 4000 kr. År 1917 köptes Ekholmen av en Artur Hofstedt född i Askeby 1871. Han flyttade dit tillsammans med sin syster Anna Olivia, de var båda ogifta hela livet. När Artur kom till gården var han ca 45 år och ryggskadad och ganska krokig efter ett hårt arbetsliv. I början av sin verksamhet på Ekholmen hade Artur både statare och drängar. Han köpte maskiner och redskap av senaste slag och 1920 köpte han Landeryds första traktor, en Avance för 18000 kronor en summa som man kunde köpt en hel gård för. Traktorn väckte stor uppmärksamhet i trakten.

Ekholmen Centrum 1985. Foto: Pär Söderholm.

Med åren blev Artur lite av en enstöring, han slutade umgås med folk och grannar och anställde bara tillfälliga arbetare. Några av de som arbetade då och då var några ur stans ledighetskommitté, de hade namn som Tjolavitsen, Laschan och Fille Fager. När dessa kom var det klokt att ta hem rejält med rödsprit som användes för att starta fotogenmotorerna, då de inte var så noga med vad de drack och de flesta av dem inte hade någon motbok.

Jordbruket försumrades alltmer och han blev till sist tvingad att sälja djuren.

Artur Hofstedt avled 60 år gammal den 11 maj 1931. System Anna köpte sig ett hus i närheten och bosatte sig där. Ny ägare till Ekholmens gård blev Johan Viktor Johansson som köpte gården av dödsboet efter förre ägaren för 60.000 kronor år 1932. Viktor Johansson, född 1864, var gift och hade tre barn Albin född 1896, Arvid född 1901 och Erik född 1904. Sedan 1923 ägde Viktor Johansson Haninge Västergård som han brukade fram till sin bortgång 1936 tillsammans med sonen Albin. Det var yngste sonen Erik som blev arrendator och brukade Ekholmen. Han tillträdde 1933 tillsammans med sin fru. Gårdens tidigare ägare hade de sista åren endast odlat en mindre del av åkrarna och gårdens hus var i mycket dåligt skick.

Erik började nu försöka få ordning på gården igen. Han plöjde upp hela arealen och började använda konstgödsel. Eftersom jorden hade varit i vila rätt länge så blev skördarna goda. Han skaffade mjölkkor och började reparera husen, elektricitet drogs in på gården 1939. Tyvärr blev han sjuk samma år och avled endast 35 år gammal. Eriks bror Albin fortsatte att bruka gården samtidigt med Haninge Västergård. Gården ägdes då av Albins mor Hilma som också bodde där. Albin fortsatte att rusta upp gården och installerade bl.a. mjölkmaskiner. Han hade ett stort intresse för hästar och hade under många år ardennerhästar vilka då användes på gården. Linköpings kommun började att visa sitt intresse för Ekholmens mark på 1950 talet och ville köpa den. Hilma Johansson ville inte sälja gården utan ägde den till sin död 1961. Följande år sålde sterbhuset efter henne Ekholmen till Linköpings kommun. 1964 brändes ladugården ned av brandkåren och alla övriga byggnader revs, nya hyreshus började byggas på ägorna. 1967 påbörjades byggnationen av Järdalavägen och 1972 stod Ekholmens centrum färdigt. Våra hus i L21 byggdes mellan 1972 och 1975.

Branden på Ekholmsvägen 42, 1990. Foto: Pär Söderholm.

Avslutningsvis kommer ett litet kollage med blandade bilder från Ekholmen med omnejd. Foto: Pär Söderholm.

Ekholmen 1980. Blästadsskolan i bakgrunden.

Majbrasa i Ekholmen 1980.

Ekholmen 2010.

Ekholmen 1984.

Ekholmen Centrum 1968.

Bron över Brokindsleden med St Hans Kyrka i bakgrunden 1967.

Ekholmen 1985, sett från Kvinnebysidan.

Ekholmen 2009. Hockeyplan och Miljöhus.

Fredriksbergs IP 2008. BK Kenty's hemmaarena.

Branden på Ekholmsvägen 42, 1990.

Branden på Ekholmsvägen 42, 1990.

Branden på Ekholmsvägen 42, 1990.

Branden på Ekholmsvägen 42, 1990.

Julrusch på Ekholmen Centrum 1987.